

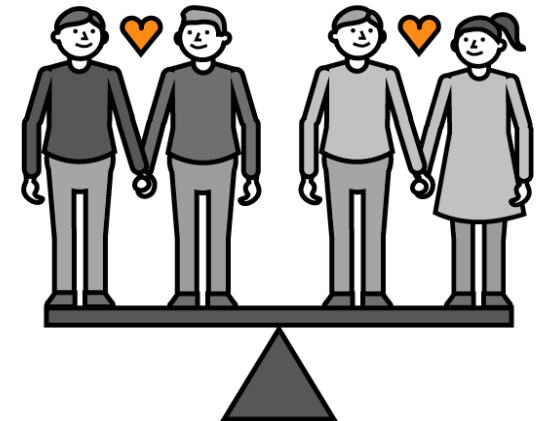
AMMATTIOPISTO

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohtaaminen – opas henkilöstölle

Enni Ryyti & Erika Similä,
Sosionomi (AMK)
Diakonia-ammattikorkeakoulu

Tämä opas on osa opinnäytetyötä seksuaali- ja
sukupuolivähemmistöjen kohtaaminen -
opas henkilöstölle. 46 diaa.

Kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Kuvako

Sisällysluettelo

Dia 3 – Johdanto

Diat 4-5 – Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Diat 6-7 – Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus koulutuksessa

Diat 8-13 – Sukupuoli

Diat 14-18 – Seksuaalisuus

Diat 19-20 - Heteronormatiivisuus

Diat 21-26 - Sukupuolivähemmistöt

Diat 27-37 - Seksuaalivähemmistöt

Diat 38-41 - Konkreettiset keinot ja kohtaaminen

Diat 42-43 - Häirintäyhteyshenkilötoiminta Ammattiopisto Luovissa

Diat 44-46 -Lähteet

Johdanto oppaaseen

Opas on suunniteltu Ammattiopisto Luovin henkilöstölle. Oppaassa käsitellään kunnioittavan kohtaamisen keinoja ja ajankohtaista termistöä koskien sateenkaarevia henkilöitä. Sateenkaareva-termillä voidaan määrittää monia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyviä asioita. Esimerkiksi sankeerevat nuoret, sateenkarevat seniorit, sateenkaarevat perheet tai sateenkaarevat elokuvat.

Opas on osa kahden sosionomiopiskelijan opinnäytetyötä Diakonia-ammattikorkeakoulussa.

Valtaväestön näkökulmasta ei aina huomaa, miten suuri merkitys pienillä teoilla on sateenkaarevia henkilöitä kohdattaessa. Tulisi siis pyrkiä huomioimaan, pohtimaan ja kuuntelemaan sateenkaarevien kokemuksia. Sateenkaareva on termi, jonka avulla voidaan määrittää monia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyviä asioita. Esimerkkinä sateenkaarevat nuoret, sateenkaariseniorit, sateenkaariperhe tai sateenkaarevat elokuvat.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Tasa-arvo

- Kaikilla tulee olla samat mahdollisuudet riippumatta siitä, mitä sukupuolta edustavat.
- Viranomaisten, koulutusten järjestäjien ja muiden näitä järjestävien tahojen tulee huolehtia, että kaikilla on samat mahdollisuudet ammatilliseen kehitykseen ja opetukseen sukupuoleen katsomatta.
- Koulutuksen järjestäjien tulee ennaltaehkäistä sukupuolen ilmaisuun ja sukupuoli-identiteettiin perustuvaa syrjintää suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti.

kuva: Designed by Freepik

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuus

- Yhdenvertaisuus on sitä, että kaikki ovat samanarvoisia.
- Yhdenvertaisuus on jokaisen perusoikeus.
- Jokaista on kohdeltava yhdenvertaisesti sukupuolesta, iästä, kielestä, kansalaisuudesta, vakaumuksesta tai uskonnosta riippumatta.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus koulutuksessa

- **Yhdenvertaisuuslaki (L1325/2014)**
- Ehkäistävä syrjintää, edistää yhdenvertaisuutta sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneiden oikeusturvaa.
- Koulutuksen järjestäjien ja sen ylläpitämän oppilaitoksen tulee arvioida, miten yhdenvertaisuus toteutuu.
- Tarvittavia toimenpiteitä, mikäli yhdenvertaisuus ei toteudu.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus koulutuksessa

Tasa-arvolaki (L609/1986)

- Estää sukupuoleen perustuvaa syrjintää, kuitenkin edistäen miesten ja naisten välistä tasa-arvoa.
- Viranomaisten ja koulutusta edistävien tahojen tulee huolehtia, että kaikilla on samat mahdollisuudet opetukseen ja koulutukseen.
- Oppilaitoskohtainen tasa-arvosuunnitelma laaditaan vuosittain.

Sukupuoli

Sukupuoli on eri ominaisuuksien ja tekijöiden summa. Nykyään ajatellaan, että sukupuoli koostuu näistä asioista:

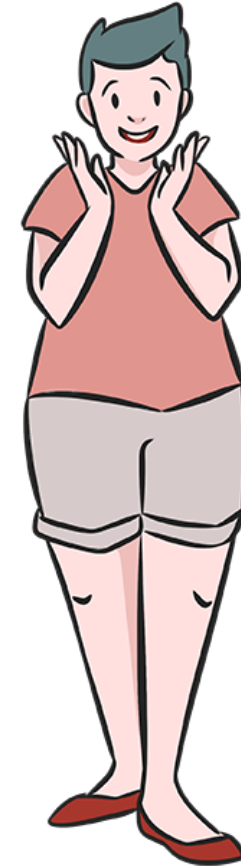
- Erilaiset geenit
- Hormonaaliset ominaisuudet
- Anatomiset ominaisuudet
- Sosiaaliset ominaisuudet
- Psykologiset ominaisuudet
- Kulttuurilliset ominaisuudet

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Sukupuoli

- **Sukupuoli** on käsitteenä monimerkityksinen.
- Sukupuoli voidaan ajatella **juridisena käsitteenä**, jonka avulla ihmisiä luokitellaan yhteiskunnassa. Lain näkökulmasta olemme joko naisia tai miehiä ja meillä on sukupuolittavat henkilötunnukset.
- Sukupuolen käsite voi vaihdella myös kulttuurista riippuen. Kulttuurista riippuen sukupuolta ajatellaan **binäärisesti** tai sitä laajemmin.
- Sukupuoli on kokemus, jota kutsutaan **sukupuoli-identiteetiksi**. Sukupuoli-identiteetti on sukupuoleen liittyvä minäkuva, joka kertoo millaisena henkilöt itsensä kokevat. Tähän liittyy myös oma kokemus sukupuolesta tai sukupuolettomuudesta.

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Sukupuoli

Biologinen sukupuoli:

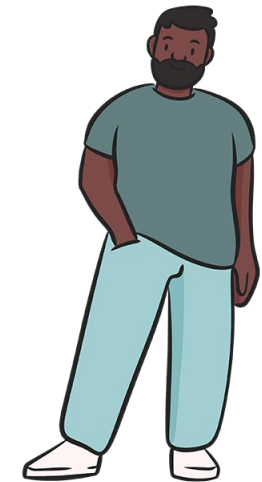
- Tähän kuuluvat osa-alueet ovat anatominen, geneettinen ja hormonaalinen sukupuoli.

Anatominen sukupuoli:

- Kuuluu henkilön sisäiset ja ulkoiset ominaisuudet ja piirteet.

Geneettinen sukupuoli:

- Määräytyy lapsen syntymähetkellä.

Kuvat: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Sukupuoli

Hormonaalinen sukupuoli:

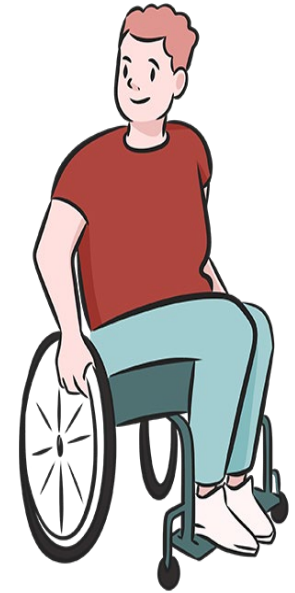
- Vaikuttaa siihen mitä sukupuolta henkilö on biologisesti, eli tuottaako enemmän estrogeeniä vai testosteronia. Lähtökohtaisesti meissä kaikissa on sekä testosteronia että estrogeeniä.

Sosiaalinen sukupuoli:

- Viittaa henkilön omaan kokemukseen ja tunteeseen omasta sukupuolesta. Jokaisen kokemus on yksilöllinen.

Sukupuoli-identiteetti:

- On tärkeä osa ihmisen minuutta.

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Sukupuoli

Cis-etuliite:

- Viittaa ihmisiin, joiden syntymässä määritelty sukupuoli vastaa heidän omaksumaansa sukupuoli-identiteettiä. Esimerkiksi syntymässä vauva on määritelty tytöksi ja myöhemmin elämässään hän kokee edelleen olevansa sukupuoli-identiteetiltään tyttö/nainen.

Cis-normi:

- On ajatusmalli, jonka mukaan ajatellaan, että ihmiset kokevat heille syntymässään määritellyn sukupuolen automaattisesti omakseen.

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Sukupuoli

Binäärinen sukupuolikäsitys:

- Tarkoittaa kaksijakoista sukupuolikäsitystä, jossa ihmiset jaetaan miehiin ja naisiin. Muita sukupuolia ei sisällytetä tähän käsitykseen. Tämän käsityksen mukaan mies ja nainen ajatellaan myös jollain tapaa toistensa vastakohtina.

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Sukupuoli

Sukupuolinormit:

- Tarkoittavat sitä, että ihmisiltä odotetaan tietynlaista ulkonäköä ja käytöstä heille määritellyn sukupuolen perusteella. Kun henkilö nähdään miehenä tai naisena, niin häneen tulee kohdistettua erilaisia odotuksia esimerkiksi siitä, mikä on soveliasta kellekin. Miten naisen tai miehen tulisi käyttäytyä, miten pukeutua tai millaiseen yhteiskunnalliseen asemaan pyrkiä.
- Normatiiviset odotukset vaikuttavat muun muassa valintoihin ja vastuunottamiseen mihin urasuuntaukseen tai palkkakehitykseen henkilö pyrkii.

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Seksuaalisuus

Seksuaalisuus:

- Käsitteenä laaja ja moniulotteinen. Seksuaalisuus ja seksi sekoitetaan usein automaattisesti toisiinsa, vaikka seksuaalisuudessa on kyse muustakin kuin seksistä tekemisestä.
- Osa ihmisyyttä elämän läpi.
- Seksuaalisuuteen vaikuttavat biologiset, psykologiset, sosiokulttuuriset näkemykset ja eettiset ulottuvuudet.
- Seksuaalisuudella voi olla erilaisia merkityksiä ihmiselle elämän eri tilanteissa ja vaiheissa.

Seksuaalisuus

Biologinen seksuaalisuus:

- Seksuaalinen kehollinen ulottuvuus, seksuaaliset reaktiot ja lisääntymisvietti.

Psykologinen seksuaalisuus:

- Ihmisen käsitys itsestään seksuaalisena olentona, identiteetit ja aistikokemukset. Seksuaalisuuteen liittyvät tunteet, ajatukset ja asenteet.

Sosiokulttuurinen näkemys:

- Käsitetään seksuaalisuus ympäröivän kulttuurin, lainsäädäntöjen, median, lähipiirin ja ihmissuhteiden mukaan.

Seksuaalisuus

Eettinen ulottuvuus:

- Ihmisten arvot, käsitys oikeasta ja väärästä, ihanteet, mahdolliset uskonnolliset näkemykset.
- Jokaisella ihmisellä on oikeus määrittellä tai olla määrittelemättä seksuaalisuuttaan.

Seksuaalinen suuntautuminen:

- Keihin henkilö kokee mahdollisesti vetoa, ihastumisen ja rakastumisen tunteita. Voi myös olla, että vetoa ei koeta tai koetaan hyvin vähän, jolloin puhutaan **aseksuaalisuuden** ja **aromanttisuuden** eri muodoista.

Seksuaalisuus

- Seksuaalinen suuntautuminen voi olla myös **sosiaalinen identiteetti**.
 - Oman identiteetin kautta voidaan pohtia kysymyksiä parisuhteesta, perheen perustamisesta ja omasta paikastaan yhteiskunnassa.
 - Kaikki eivät välttämättä halua perhettä tai parisuhdetta. Intiimisuhteen muodostaminen tai varsinaisen seksin tekeminen voi olla jollekin tärkeämpää kuin toiselle.
- Seksuaalisuudessa on kyse siis muustakin kuin siitä millä tavoin ja kenen kanssa sitä haluaa toteuttaa.
- Seksuaalista suuntautumista ei voida eikä tule päätellä henkilön ominaisuuksien, piirteiden tai mielenkiinnonkohteiden perusteella.

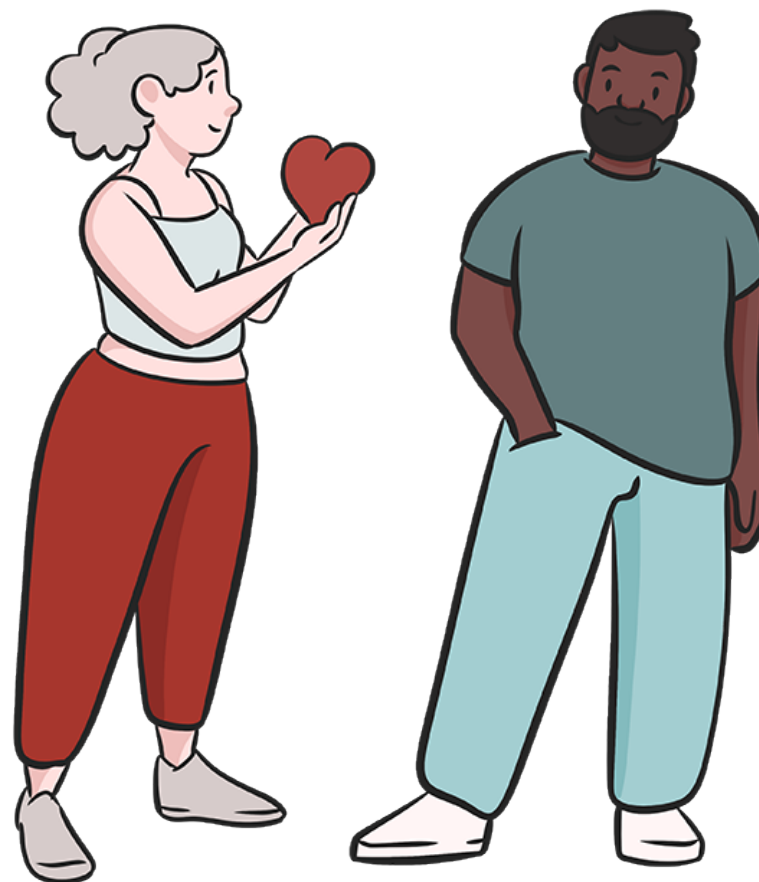

kuva: Naila Conita on Unsplash

Heteronormatiivisuus

Heteronormatiivisuus:

- Ajattelutapa, jonka mukaan heterous nähdään muihin suuntautumisiin verrattuna luonnollisempana, parempana ja toivotumpana.
- Ihmisten ajatellaan olevan joko miehiä tai naisia. Heidän oletetaan olevan kiinnostuneita nimenomaan "vastakkaisista sukupuolista". Tämä aiheuttaa sen, että sukupuoli nähdään ennemminkin jananana eikä monimuotoisena käsityksenä.
- Käsitys naisen ja miehen, kahden eri sukupuolen perustamasta ydinperheestä.

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Heteronormatiivisuus

- **Hetero-oletus:** yhteiskunnallinen ja kulttuurinen ajatusmalli siitä, että kaikkien oletetaan olevan heteroja. Oletetaan, että naiset kokevat automaattisesti vetovoimaa miehiin ja miehet naisiin.
- **Hetero:** henkilö, joka tuntee vetovoimaa muuta kuin omaa sukupuoltaan olevia ihmisiä kohtaan.

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Sukupuolivähemmistöt

- **Transihmisyys**
 - Transihmisyys jakautuu transsukupuolisuuteen, transvestiittisuuteen ja muunsukupuolisuuteen.
- **Trans –sana** viittaa sukupuolirajoja ylittävään sukupuolen ilmaisuun ja kokemiseen.
- **Sukupuolidysforia** tarkoittaa sitä, että ihminen ei tule kohdatuksi oman sukupuoli-identiteettinsä mukaan. Tähän liittyy usein **kehodysforia**.
- **Kehodysforia** tarkoittaa inhon ja ahdistuksen tunteita kohdistuen oman kehon sukupuolitettuihin piirteisiin. Näitä voivat olla esimerkiksi ääni tai kehon eri muodot ja ominaisuudet.

Sukupuolivähemmistöt

Transsukupuolisuus

- Sukupuoli-identiteetti ei vastaa syntymässä määritettyä sukupuolta.
- Ei itsessään ole sukupuoli-identiteetti, vaan transsukupuolinen voi olla identiteetiltään mies, nainen tai muunsukupuolinen.
- Voi myös kokea olevansa **transfemiininen** tai **transmaskuliininen**, jolloin ei koeta vahvasti olevansa kumpaakaan binääristä sukupuolta.

Sukupuolivähemmistöt

Transvestiitti

- Samaistuvat yleensä syntymässä määriteltyyn sukupuoleen.
- Eivät välttämättä koe tarvetta **lääketieteellisiin** tai **juridisiin** muutoksiin.
- Moni saattaa kokea, että sisällä elää sekä mies että nainen.
- Osalle tärkeää itseilmaisu ja sukupuolen kokeminen.
- **Kehodysforia** ei yleensä ole tyypillistä.

Kuvat: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Sukupuolivähemmistöt

Muunsukupuolisuus

- Eivät yksiselitteisesti ole miehiä tai naisia, mutta voivat samaistua **binäärisiin** piirteisiin.
- Muunsukupuolisuus eli kolmas sukupuoli on kattokäsite niille, jotka ovat jotain miehen tai naisen väliltä tai ulkopuolelta.
- Termi voi olla monelle tärkeä, koska silloin ei tarvitse tarkasti määritellä omaa identiteettiään.
- Laaja kokonaisuus ja koetaan yksilöllisellä tavalla.

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Sukupuolivähemmistöt

Intersukupuolinen

- Syntymän jälkeen todettu luonnollisen sattuman säätelyn säätelemä anatomisen, hormonaalisen ja geneettisen sukupuolen välillä.
- Ei välttämättä ole kovin ilmeinen, kun vasta murrosiän koittaessa.
- Voi olla yksi toimiva sukurauhanen tai ei ollenkaan toimivia sukurauhasia.
- Päätetään syntymässä sukupuoleksi joko mies tai nainen.
- Ainoa ihmisryhmä Suomessa, joille suoritetaan sukuelinkirurgiaa.
 - Traumaattista ja voi vaatia identiteettityötä myöhemmin elämässä.

Sukupuolivähemmistöt

Ei-binäärinen henkilö:

- Henkilö, jonka sukupuoli-identiteetti ei sovi kaksijakoiseen sukupuolen käsitykseen. Hän voi olla esimerkiksi sukupuoleton, muunsukupuolinen, intersukupuolinen tai fluidi henkilö.
- **Fluidi** eli genderfluidi tarkoittaa tässä merkityksessä liukuvaa sukupuoli-identiteettiä. Eli henkilön sukupuolen määritelmä ja sisäinen ymmärrys sukupuolesta vaihtelee.

Seksuaalivähemmistöt

- Seksuaalisen suuntautumisen kirjo on laaja, ja käsitteet ja termit ovat alati muuttuvia ja päivittyviä.
- Seksuaalista suuntautumista kuvaillaan usein siten, että kokeeko henkilö seksuaalista vetovoimaa useampaan, samaan tai johonkin toiseen sukupuoleen. Seksuaalisen vetovoiman kokeminen voi myös olla vähäistä tai sitä ei koeta lainkaan.
- Joillakin seksuaalinen suuntautuminen voi muokkautua tai muuttua elämän mittaan.
- Lähes jokaisella seksuaalinen ulottuvuus kokee muutoksia myös eri elämäntilanteissa kuten murrosiässä ja ikääntyessä.

Seksuaalivähemmistöt

- Seksuaalista suuntautumista voidaan kuvailla myös siten, että koetaan vetovoimaa feminiinisiin tai maskuliinisiin ominaisuuksiin. Tällöin keskiössä ei ole niinkään kiinnostuksen kohteen sukupuoli-identiteetti.
- Seksuaalisen vetovoiman lisäksi voidaan kokea romanttista ja emotionaalista vetovoimaa toisiin ihmisiin. On kuitenkin mahdollista, että romanttista vetovoimaa ei koeta.

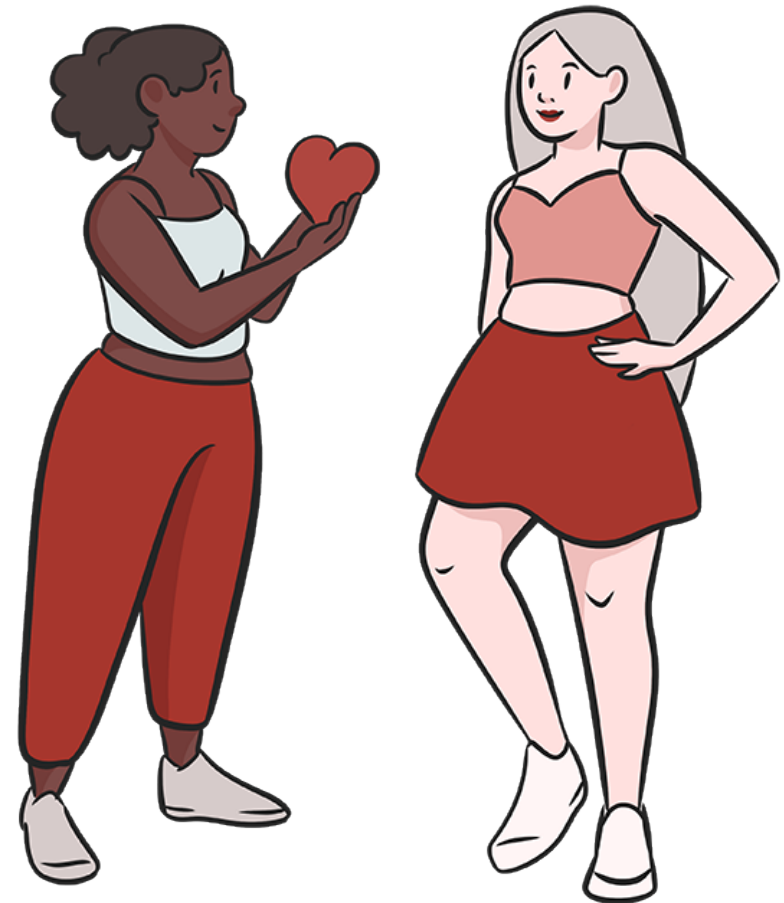

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Seksuaalivähemmistöt

Lesbo:

- Nainen, joka tuntee vetovoimaa naisia kohtaan.
- Jotkut ei-binääriset henkilöt saattavat määritellä itsensä lesboiksi, jotkut lesbot taas kokevat vetovoimaa naisten lisäksi ei-binäärisiin ihmisiin.
- Joillekin henkilöille lesbo-termi kattaa myös emotionaalisen ja romanttisen vetovoiman.

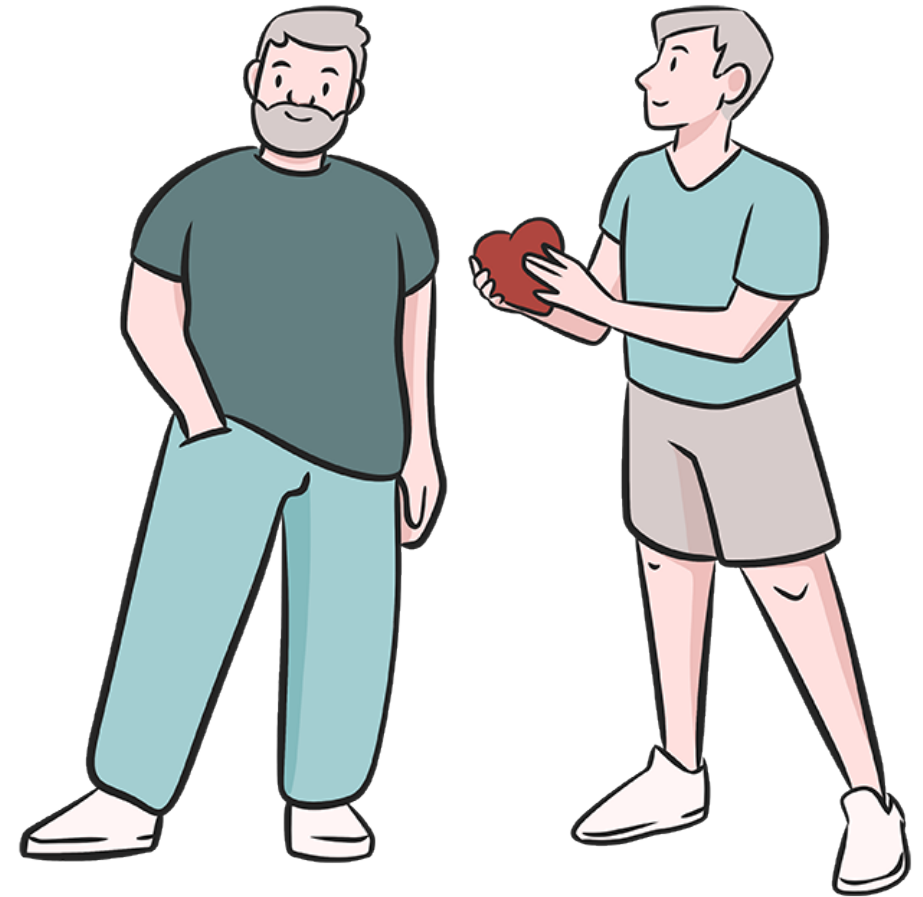

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Seksuaalivähemmistöt

Homo:

- Yleisesti tarkoittaa henkilöä, joka tuntee vetovoimaa samaa sukupuolta olevia kohtaan.
- Homo tarkoittaa myös mieheksi itsensä määrittelevää henkilöä, joka kokee vetovoimaa miehiä kohtaan.
- Jotkut ei-binääriset henkilöt saattavat määritellä itsensä homoiksi, jotkut homot taas saattavat kokea vetovoimaa miesten lisäksi ei-binäärisiin ihmisiin.
- Joillekin ihmisistä homous kattaa terminä emotionaalisen ja romanttisen vetovoiman.

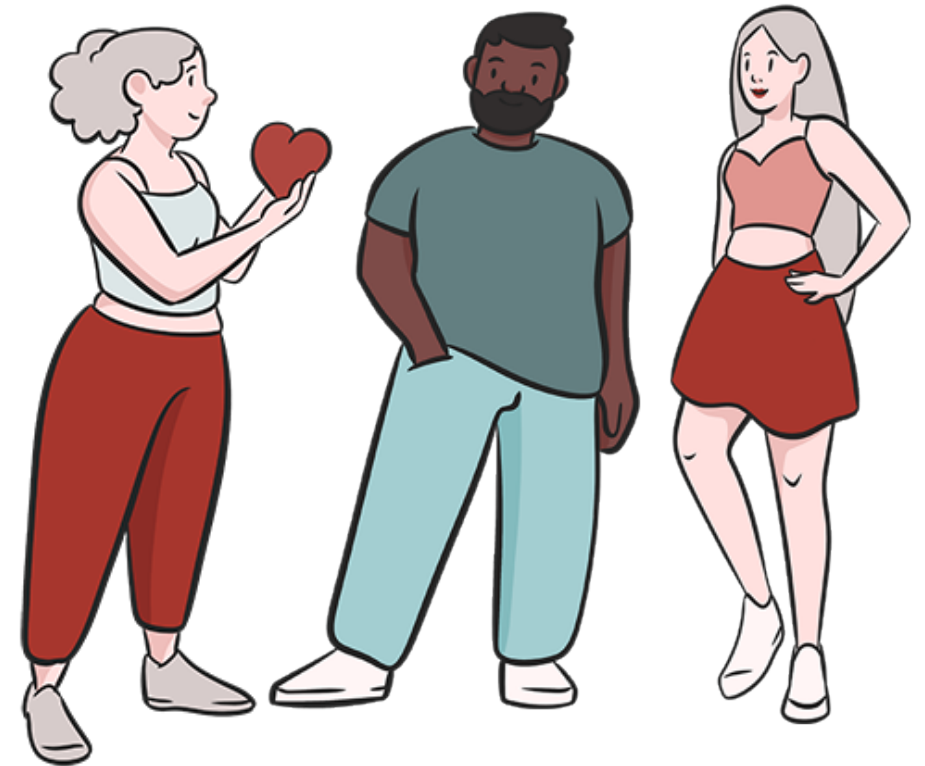

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Seksuaalivähemmistöt

Biseksuaali:

- Biseksuaalisuus viittaa vetovoimaan, joka ei rajoitu vain yhteen sukupuoleen. Vetovoimaa koetaan siis samaa ja eri sukupuolta olevaa kohtaan.
- Viehätyksen kohteet voivat olla cissukupuolisia, muunsukupuolisia tai transtaustaisia.
- Joillekin kumppanin sukupuoli-identiteetillä ei ole väliä.
- Se miten biseksuaalisuus toteutuu ja määrittyy, on täysin yksilöstä riippuvaa.

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Seksuaalivähemmistöt

Panseksuaali:

- Voi kokea seksuaalista ja emotionaalista vetovoimaa ihmisiin sukupuolesta riippumatta. Itse ihmiseen ihastuminen on yleistä monelle panseksuaalille.
- Monet panseksuaalit kokevat termin vapauttavan luokittelemasta kiinnostuksen kohteita sukupuolen mukaan.
- Panseksuaalisuuden ajatellaan joskus kuvaavan eri sukupuoliin kiinnostumista kattavammin kuin biseksuaalisuuden, sekä huomioivan sukupuolen moninaisuutta enemmän. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö biseksuaali henkilö voisi ajatella samoin.
- Vaikka bi- ja panseksuaalisuus ovat samankaltaisia, niin termin itselleen omaksumisella on väliä. Jotkut panseksuaalit kokevat biseksuaalisuuden rajoittavana ja vahvistavan binääristä sukupuolikäsitystä.

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Seksuaalivähemmistöt

Aseksuaali:

- Saattaa kokea hyvin vähän tai ei ollenkaan seksuaalista vetovoimaa muita ihmisiä kohtaan. Kirjo on laaja ja vaihtelee yksilöllisesti.
- Toisille seksi tekemisen muotona voi olla yhdentekevä, toisille jopa vastenmielinen. Halun kokeminen toisia ihmisiä kohtaan on yksilöllistä.
- Aseksuaalisuus ei automaattisesti tarkoita sitä, että henkilö ei halua tehdä seksiä.
- Useat aseksuaalit erottelevat romanttiset ja seksuaaliset suuntautumiset toisistaan. Monet aseksuaalit voivat kokea romanttisia tunteita toisia kohtaan ja saattavat identifioitua esimerkiksi hetero-, bi- tai homoromanttisiksi.
- Aseksuaalit henkilöt voivat haluta parisuhdetta siinä missä muutkin ihmiset.

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Seksuaalivähemmistöt

Greyseksuaali eli harmaa-aseksuaali

- Kokee seksuaalista vetovoimaa toisia kohtaan harvoin. Saattaa kokea kuuluvansa johonkin aseksuaalisuuden ja seksuaalisuuden välimaastoon.
- Voi kokea seksuaalista vetovoimaa niin harvoin tai vähän, ettei koe tarvetta toteuttaa sitä toisen ihmisen kanssa.
- Jotkut saattavat ajoittain haluta toteuttaa seksuaalista toimintaa muiden kanssa seksin muodossa.

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Seksuaalivähemmistöt

Aromanttinen:

- Tarkoittaa henkilöitä, jotka eivät koe romanttisia tunteita lainkaan tai kokevat niitä vain vähän.
- Voivat kokea rakkautta ja kiintymystä muita ihmisiä kohtaan, mutta tunteet eivät ole romanttisia. Heille esimerkiksi ystävyysuhteet voivat olla heidän elämänsä tärkeimpiä ihmissuhteita.
- Aromanttiset henkilöt voivat kokea seksuaalista vetovoimaa muita kohtaan. He voivat olla siten aromanttisuuden lisäksi esimerkiksi heteroseksuaaleja, biseksuaaleja tai homoseksuaaleja.

Kuva: Papunetin kuvapankki,
papunet.net, Elena Chebannaia

Seksuaalivähemmistöt

Queer:

- Queer on ollut alun perin seksuaalivähemmistöihin kohdistuva haukkumasana, joka on tarkoittanut outoa ja omituista. 1980-luvun loppupuolella sana omittiin ja nykyään se kuvaa ihmisiä, jotka uhmaavat sukupuolen ja seksuaalisuuden normeja.
- Termiä käyttävä ihminen ei välttämättä halua määritellä omaa seksuaalista suuntautumista tai sukupuoli-identiteettiään.
- Joskus termiä käytetään seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen synonyyminä.

Kuva: *Mulberry Symbols*, Steve Lee,
CC BY-SA 2.0 UK: England & Wales,
<https://mulberrysymbols.org/>

Sisällysluettelo

Dia 3 – Johdanto

Diat 4-5 – Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Diat 6-7 – Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus koulutuksessa

Diat 8-13 – Sukupuoli

Diat 14-18 – Seksuaalisuus

Diat 19-20 - Heteronormatiivisuus

Diat 21-26 - Sukupuolivähemmistöt

Diat 27-37 - Seksuaalivähemmistöt

Diat 38-41 - Konkreettiset keinot ja kohtaaminen

Diat 42-43 - Häirintäyhteyshenkilötoiminta Ammattiopisto Luovissa

Diat 44-46 -Lähteet

Kunnioittavan kohtaamisen keinot

Luovu siitä ajatuksesta, että osaisit käsitteet ja termit ulkoa.

Avoin ja kunnioittava asenne.

Pyydä anteeksi ja kiitä siitä, että sinun sanomaasi korjataan. Esimerkiksi: "Anteeksi, en tiennyt. Kiitos kun kerroit minulle!"

Lähtökohtaisesti emme voi täysin ikinä ymmärtää minkälaista on olla joku toinen.

Kunnioittavalla tavalla utelias toisen ainutlaatuisuutta kohtaan.

Ihminen tuntee itsensä parhaiten.

Kunnioittavan kohtaamisen keinot

Kerro avoimesti, jos et tiedä aiheesta paljoa.

Palautetta saadessa suhtaudu siihen luottamuksen osoituksena.

Vältä tungettelevia kysymyksiä esimerkiksi kehollisuudesta.

Puutu epäasialliseen käytökseen.

Johdonmukainen viesti muille siitä, että kaikki ihmiset ovat arvokkaita.

Ammattilaisena tärkeää luoda turvallinen tila (luokkatilassa sateenkaarilippu, tarrat, avainnauha tai muut aihepiiriin liittyvät esineet).

Kunnioittavan kohtaamisen keinot

Henkilöstön jäsenenä älä vähättele tai syrji opiskelijoita ammattiopinnoissa heidän oletetun sukupuolensa perusteella. Esimerkiksi naiset miesvaltaisen alan opinnoissa.

Vahvista yhteenkuuluvuutta ja positiivisia asenteita opiskelijoiden välillä.

Kannusta jokaista erilaisuuden hyväksymiseen.

Käytä sanoja ja termejä, jotka sopivat sukupuolesta riippumatta. Esimerkiksi "opiskelija", "kumppani", "puoliso".

Kysy, miten henkilö haluaisi tulla kohdatuksi.

Häirintäyhteyshenkilötoiminta Ammattiopisto Luovissa

Jokaisella Luovin paikkakunnalla on oma häirintäyhteyshenkilö.

Häirintäyhteyshenkilöt ovat asiantuntijoita häirintä- ja kiusaamistilanteiden ennaltaehkäisyssä.

Auttavat jo syntyneiden tilanteiden selvittämisessä.

Pääpaino on ennaltaehkäisevä työ ja toimintatapojen tiedottaminen.

Häirintäyhteyshenkilö toimii häirintätilanteissa opiskelijan tukena tilanteen selvittämisessä.

Häirintäyhteyshenkilöt voivat järjestää henkilöstön ja opiskelijoiden vuosittaisen yhteisen turvallisemman tilan periaatteiden työpajan.

Turvallisen tilan periaatteet ovat kaiken toiminnan ja kanssakäymisen perusta.

Turvallisen tilan periaatteiden avulla voidaan käydä vaikeita keskusteluja niin, että ketään ei syrjitä ja kaikkia kunnioitetaan.

Häirintäyhteyshenkilö eli härö tai häry: Tukihenkilö, konsultoiva rooli ja ennaltaehkäisevä työ.

Häirintäyhteyshenkilötoiminta Ammattiopisto Luovissa

Häirintäyhteyshenkilön
tavoitteita:

Häirinnän
tunnistaminen.

Turvallisen tilan
periaatteet käytännöksi.

Lisää tilanteisiin
puuttumista (henkilöstö)
ja tilanteista
ilmoittamista
(opiskelijat).

Käytännön toimitavat
häirintätilanteissa.

Kaikki ovat
häirintäyhteyshenkilöitä,
mutta on nimetyt
häirintäyhteyshenkilöt
nyt ja jatkossakin.

Lähteet

- Ammattiopisto Luovi. (i.a.). Häirintäyhteyshenkilötoiminta. Saatavilla 10.12.2025. <https://luovi.fi/wp-content/uploads/2025/03/hairintayhteyshenkilotoiminta-konsultatiivinen-malli.pdf>
- Khalaf, R. (2019). *Yay! You're gay! Now what? A Gay Boy's Guide to Life*. Frances Lincoln Children's Books.
- L 1325/2014. Yhdenvertaisuuslaki 30.12 2014/1325. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2014/1325>
- L 609/1986. Tasa-arvolaki 8.8 1986/609. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/1986/609>

Lähteet

- Lee, S. (2018–2026). *Mulberry Symbols* [Graphic symbols]. Licensed under Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales. <https://mulberrysymbols.org/>
- Nousiainen, S. (2020). *Sukupuoleen katsomatta – Kuinka kohdata moninaisuus*. Atena.
- Papunetin kuvapankki. (i.a.). Papunet. <https://kuvapankki.papunet.net/> – kuvien lähde: Elina Vanninen, Kuvako
- Ristkari, M., Suni, N., & Tyni, V. (2018). *Sukupuolena ihminen*. Tammi.
- Salakka, M. (2025). *Sukupuolten moninaisuus*. SKS Kirjat.
- Seta ry. (a.i.). *Aseksuaalisuus*. Saatavilla 18.11.2025. <https://seta.fi/sateenkaaritieto/seksuaalinen-suuntautuminen/aseksuaalisuus/>

Lähteet

- Seta ry. (a.i.). *Sateenkaarisanasto*. Saatavilla 18.10.2025.
<https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/>
- Seta ry. (a.i.). Sukupuolen moninaisuus. Saatavilla 19.11.2025.
<https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/sukupuolen-moninaisuus/>
- Vilkka, H. (2010). *Sukupuolen ja seksuaalisuuden kohtaaminen*. PS-kustannus.
- Kuvat otettu kuvapankeista papunet, unsplash, pixabay ja freepik